

Protektivní a rizikové psychosociální faktory duševního zdraví

Předmět se zabývá především působením **rodinného soužití/prostředí na psychické zdraví člověka**. Rodina je z tohoto hlediska pro člověka nejvýznamnější sociální skupinou, proto nás budou zajímat jak protektivní, tak rizikové faktory tohoto vlivu.

INSTRUKCE A NÁMĚTY K SEMINÁRNÍMU ÚKOLU

■ UKONČENÍ PŘEDMĚTU

Podmínkou k ukončení předmětu „*Protektivní a rizikové faktory duševního zdraví*“ je **vypracování a prezentování seminárního úkolu**, úkoly **není nutné odevzdávat ani papírově ani elektronicky**. Každý z vás si může vybrat **jeden ze dvou typů úkolu** (viz dále). V obou případech se jako výstup (výsledek) očekává myšlenkově propracovaná prezentace v trvání přibližně 15 – 25 min podle charakteru úkolu (její konkrétní podoba, tedy i délka, zařazení do harmonogramu prezentací atd., bude upřesněna při konzultaci úkolu, popř. později).

■ PRÁCE V PRŮBĚHU SEMESTRU

Pracovat na seminárním úkolu a následně jej prezentovat můžete buď **samostatně nebo ve dvojici**, případně i **ve trojici** (u dvojice či trojice je potřeba při prezentaci ozřejmit podíl jednotlivých členů n-tice na vypracování úkolu)

■ ZÁVĚREČNÝ PREZENTAČNÍ SEMINÁŘ

Prezentace budou probíhat v pátečních blocích (viz IS)

(Každý student se zúčastní jednoho bloku podle rozdělení do skupin Prez/01, Prez/02, Prez/03, Kombi/01, které jsou vypsány v IS).

■ KONZULTACE

Kdykoli v průběhu semestru se mnou můžete (ale nemusíte – nejde o povinnost) svou seminární práci **konzultovat mailem** nebo po předchozí domluvě online (MS Teams), případně osobně.

Nebojte se na cokoli zeptat (ať už k výběru tématu, obsahu, zaměření, postupu, metodám či k samotné prezentaci). K tomuto předmětu není přednáška, pouze závěrečný prezentační seminář, přičemž během semestru pracujete na seminárním úkolu. O to více mohou pro vás být konzultace přínosné.

K OBSAHU SEMINÁRNÍCH ÚKOLŮ:

1. ÚKOL ZAMĚŘENÝ EMPIRICKY (malá výzkumná sonda, mini-výzkum, kazuistika ...)

Cílem empiricky orientovaného seminárního úkolu je to, abyste dostali možnost vyzkoušet si roli „výzkumníků“ – badatelů v takové oblasti, která vás zajímá (téma si samozřejmě vyberete), mj. je cílem i to, aby slovo „výzkum“ bylo studenty vnímáno pozitivněji, než je tomu – většinou – dosud :), tím se i pomalu připravujete na bakalářskou práci (nebo DP), u níž je často požadována výzkumná část; máte tedy příležitost zjistit, že zkoumání (i když jde jen o minivýzkum) může být úžasně zajímavé; samozřejmě zde můžete počítat s mou vydatnou pomocí – jak v průběhu práce na úkolu tak i při prezentaci

→ **příprava**: výběr tématu, stanovení cíle výzkum/k/u, výběr zkoumaného souboru (většinou půjde o rodinu či více rodin, případně o respondenty, jimž budete klást otázky, ... atd.), volba metod (nejčastěji rozhovor, pozorování, případně i anket/k/a ... atd., dále analýza, srovnávání, zjišťování vztahů a souvislostí atd.),

→ **výstup**: prezentování celého výzkumu – seznámení s koncepcí, průběhem (včetně příp. úskalí a potíží), se závěry, zajímavostmi, podněty a otázkami pro další zkoumání atd.; výzkum/kazuistiku můžete, chcete-li, ilustrovat např. audio či videozáznamy, fotografiemi, kresbami atp. (záleží na povaze úkolu, je však nutné dát **pozor na zachování anonymity osob**)

2. ÚKOL ZAMĚŘENÝ TEORETICKY

Cílem seminárního úkolu tohoto typu je především to, abyste se zdokonalili v myšlenkovém zpracovávání nějakého (v tomto případě vámi vybraného) tématu a v rámci postupné identifikací s rolí učitele si vyzkoušeli „naživo“ toto téma předat ostatním – tzn., že je nutná tzv. „didaktická transformace“ tématu – tedy **nejen „odrecitování“** **vět, napsaných na papíře nebo v prezentaci** (nebojte se toho, jste v 1. roč., půjde tedy o pokus:) a z **mé strany můžete i zde očekávat vydatnou míru pomoci!**

- **příprava:** výběr tématu, studium zdrojů, poznatková syntéza, vytvoření prezentace (nejlépe s použitím programu MS PowerPoint, není to podmínkou, ale pro prezentování je to vhodný program)
- **výstup:** konkrétní prezentování seminárního úkolu (včetně diskuse), vzhledem k posluchačům (v tomto případě vašim spolužákům) je nutné promyslet prezentaci také po didaktické stránce, stručně řečeno: půjde nejen o to, **CO** předáváte při prezentaci (obsah), ale i **JAK** to předáváte☺; doporučuji pro takto zaměřený úkol zapojit studenty ze skupiny (formou diskuse, předem připravené aktivity či jinak dle vlastního uvážení); jde o to, aby vaše vystoupení mělo smysl a pro ostatní bylo přínosné, aby nebylo nudným monologem či čtením snímků z prezentace

TÉMATA, NÁMĚTY

Zadání úkolů v následujícím textu je **stručné, ve formě námětů**; počítá se s tím, že po předběžném výběru úkolu dle vlastního zájmu (a také po domluvě případné spolupráce ve dvojicích, popř. trojicích) můžete svůj úkol konzultovat s vyučující – např. upřesnění obsahu, metod práce, výběr literatury, naplánování prezentace atd. atd. (cokoli, s čím si nebudete vědět rady).

- **Pozn.:** Totéž téma si může vybrat i více jednotlivců nebo n-tic (každé zpracování bude jiné, někdy je to i velký přínos). To tedy znamená, že téma, které bylo někým vybrané, není „zadané“, ale může být vybráno opětovně.

1. TÉMATA, NÁMĚTY K EMPIRICKY ZAMĚŘENÉMU ÚKOLU

- 1.1. Rodinné rituály (tradiční – společností sdílené, ale i specifické pro konkrétní rodinu)
- 1.2. Rodinné mýty (tradující se dávné příběhy o členech rodiny, souvislost s hodnotovou orientací rodiny)
- 1.3. Rodinná vztahová síť (srovnání u různých rodin)
- 1.4. Domácí zvířata v rodině (postavení, vztahy, komunikace ...)
- 1.5. Rodina a televize (např. přepínač TV a „rozložení moci“ v rodině:-) atp.)
- 1.6. Rodina a počítač/e (vliv na komunikaci ap.)
- 1.7. Rodinná teritorialita (půdorys obydlí, označení „zón“, srovnání u různých rodin atd.)
- 1.8. „Jak se žije /v/ rodině se závislým členem?“ (na alkoholu, jiných látkách, popř. na netu, automatech atp.)
- 1.9. „Jak se žije /v/ rodině s nějakým znevýhodněním?“ (např. rodiny neslyšících ap.)
- 1.10. „Jak se žije /v/ rodině se závažně nemocným členem?“
- 1.11. „Jak se žije /v/ rodině v době komunitní epidemické (koronavirové) krize?“
- 1.12. „Jak se žije /v/ rodině etnicky odlišné (např. uprchlické ap.)?“
- 1.13. „Jak se žije /v/ rodině zrekonstruované (doplněné)?“
- 1.14. „Jak se žije /v/ rodině s jedním rodičem?“ (srovnání různých konstelací, specifika...)
- 1.15. „Jak se žije /v/ rodině s výrazným věkovým specifíkem?“
- 1.16. Hodnotová orientace u různých rodin (srovnání ...)
- 1.17. Soužití více generací, transgenerační přenos některých vzorců chování
- 1.18. Rodina a ztráta zaměstnání (postoje – „výzva nebo hrozba“, problémy, krize)
- 1.19. Rodina a ekonomika (různý způsob nakládání s penězi, různý „tok peněz“ atp., srovnání)
- 1.20. Rodina a domácnost (např. téma „ne/pořádek“:-), úklid atd. atd.)
- 1.21. Sourozenecké konstelace (opět srovnání různých rodin...)

Pozn.: můžete si zvolit/najít samostatně nějaké **další (vlastní) téma**, které není v nabídce, je ovšem potřeba jej se mnou konzultovat.

■ KAZUISTIKA

K popisu rodiny (event. rodin při srovnávání více rodin) bude vhodné (ovšem ne nutné) použít způsob, kterému se říká **kazuistika** (*kasus=případ, kazuistika=popis případu, případová studie, slovo „případ“ je míněno neutrálně bez negativní konotace*). Kazuistika rodiny ilustruje zvolenou problematiku (specifické téma) prostřednictvím zcela konkrétního „případu“ autentické rodiny (**samozřejmě se zachováním naprosté anonymity**), výběr konkrétní rodiny (v případě většiny seminárních úkolů spíše více konkrétních rodin) záleží na studentovi.

- **Pomůcka/inspirace k vytvoření kazuistiky:**

Kazuistika rodiny obvykle obsahuje:

1. *stručné uvedení hlavního tématu, motivu, popř. problému, klíčové otázky (to vše vzhledem ke zvolenému tématu, námětu)*
2. *charakteristika rodiny:*

- 2.1. charakteristika jednotlivých členů rodiny,
 - 2.2. vztahy mezi členy rodiny, struktura rodiny, rodinná konstelace,
 - 2.3. **specifika rodiny** – např. způsoby komunikace, projevování emocí, rituály, tradice, hodnotová orientace atp., ovšem především **specifika vzhledem ke zvolenému tématu**
 - 2.4. silné a slabé stránky rodiny,
 - 2.5. další aspekty života rodiny (např. volný čas, společné činnosti, domácí zvířata atd. atd.)
 3. diskuse, komentáře, vyjádření vlastních postojů, názorů ap., případně zasazení do teoretického rámce, konfrontace s teorií – s názory různých autorů ap., shrnutí (resumé), klíčová slova, případně literatura, odkazy.
-

2. TÉMATA, NÁMĚTY K TEORETICKY ZAMĚŘENÉMU ÚKOLU

Důležitá poznámka: pokud budete chtít některý z následujících (původně teoreticky zaměřených) námětů zpracovat empiricky (=výzkumně), je to možné, zde máte možnost volby zpracování (ostatně některá témata z 1. se s tématy 2. i překrývají)

- 2.1. Soudobé trendy v rodině
 - 2.2. Rozvodovost - příčiny, souvislosti, důsledky
 - 2.3. Náhradní rodinná péče, systém NRP v ČR, možnosti, meze, problémy ...
 - 2.4. Podoby násilí v rodině
 - 2.5. Rodina s jedním rodičem
 - 2.6. Nevlastní rodiny (tzv. doplněné rodiny)
 - 2.7. Postavení ženy v rodině, dělba rolí uvnitř rodiny, dvoukariérová manželství
 - 2.8. Životní cyklus a fáze života rodiny, klíčové body ve vývojovém cyklu rodiny
 - 2.9. Rodina a volný čas
 - 2.10. Ekonomická stránka rodinného soužití
 - 2.11. Rodinné krize (různé typy rodinných krizí)
- Následující témata jsou kontroverzní (více než předchozí), proto je potřeba počítat při prezentaci i s živou diskusí, předpokládá se, že prezentující studenti se pokusí diskusi **nestranně moderovat!** :-)*
- 2.12. Manželství – instituce, která se přežila?!? (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)
 - 2.13. Rodiny homosexuálních partnerů (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)
 - 2.14. Předmanželský sexuální život (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)

Pozn.: I zde si můžete zvolit/najít nějaké **další (vlastní) téma**, které není v nabídce, je ovšem potřeba jej konzultovat

Konkrétní výběr úkolů bude probíhat jednoduše:

Jakmile si vyberete úkol (event. po konzultaci), sdělíte mi **do 15. března** na mail: prokopova@ped.muni.cz tyto dvě informace:

- 1) **které téma jste si zvolili (popř., hodláte-li téma modifikovat, tak stručně popište, jakým způsobem),**
- 2) **zda budete pracovat samostatně nebo spolupracovat ve dvojici/trojici (v tom případě napište, s kým).**

Možná, že jsem něco napsala nejasně nebo nenapsala vůbec, klidně se na mě obraťte kdykoli s jakoukoli otázkou mailem!!

Přeji vám, abyste si úkol dobře zvolili a aby vám přinesl nejen povinnost, ale i radost z přemýšlení, zkoumání, poznávání a vlastní tvorby!

Na vaše práce jsem opravdu zvědavá, nejen profesně – jako psycholožka a vyučující, ale i lidsky – jako několikanásobná maminka i babička:)

Na vaše prezentace a na setkání s vámi se už teď těším

... a všechny vás zdravím,

Alice Prokopová